

Zpráva o šetření ve věci pomoci obětem trestných činů – vyražení zubů jako ublížení na zdraví

Na ochránce se obrátil pan A. (dále jen „stěžovatel“), neboť nesouhlasí s postupem Ministerstva spravedlnosti v řízení o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestných činů. To dospělo k závěru, že vyražení dvou předních zubů nepředstavuje ublížení na zdraví ve smyslu ustanovení § 24 odst. 2 zákona o obětech trestných činů.

A. Shrnutí závěrů

V šetření jsem dospěl k následujícím závěrům:

- Ministerstvo spravedlnosti **pochybilo**, když nevyřídilo žádost stěžovatele řádně a přesvědčivě. **Vyražení dvou předních zubů představuje ublížení na zdraví ve smyslu ustanovení § 24 odst. 2 zákona o obětech trestných činů.**
- Ministerstvo spravedlnosti nesprávně dovozuje, že stěžovatel by měl právně kvalifikovat své poškození. Tento úkol náleží správnímu orgánu, nikoliv žadateli (stěžovateli), který musí pouze popsat skutkový stav a utrpěnou újmu a doložit náklady, jejichž uhrazení požaduje.
- Hodnocení vlivu újmy na fungování stěžovatele musí vyplývat z provedeného dokazování. Ministerstvo spravedlnosti nemůže opírat svůj závěr, že způsobená újma stěžovateli obvyklý způsob života neztěžovala, pouze o posouzení vzhledu stěžovatele při jeho nahlížení do spisu v prostorách správního orgánu.

B. Skutková zjištění

B.1 Podnět a tvrzení stěžovatele

Stěžovatel byl napaden neznámým útočníkem. V důsledku tohoto napadení mu byly vyraženy dva přední zuby, a to první levý a první pravý horní řezák. Trestní věc byla pravomocně odložena dne 21. listopadu 2017, neboť se nepodařilo zjistit osobu útočníka.

Stěžovatel dne 11. dubna 2018 požádal o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestných činů.¹ Ke své žádosti doložil lékařskou zprávu. Dne 29. listopadu 2018 bylo provedeno dokazování. K žádosti stěžovatele bylo následně řízení přerušeno, a to do 1. července 2019.

V mezidobí stěžovatel doručil ministerstvu faktury, které měly prokazovat výši jeho nároku. Dne 23. října 2019 pokračovalo ministerstvo v dokazování stěžovatelem doloženými fakturami.

Po provedeném dokazování však ministerstvo dospělo k závěru, že nejsou splněny podmínky pro poskytnutí peněžité pomoci, neboť stěžovatel je sice obětí trestného činu,

¹ Podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů.

nicméně nejednalo se o následek trestného činu, který by byl spojen s právem na přiznání peněžité pomoci.

Ministerstvo vyšlo z ustanovení § 24 odst. 1 písm. a) zákona o obětech trestných činů a zkoumalo, zda stěžovateli bylo ublíženo na zdraví. Zákon o obětech trestných činů má užší definici ublížení na zdraví než trestní zákoník. Podle § 24 odst. 2 se ublížením na zdraví rozumí způsobení poruchy nebo onemocnění, které vyžaduje lékařské ošetření a znesnadňuje po dobu nejméně tří týdnů obvyklý způsob života oběti.

Ministerstvo spravedlnosti zhodnotilo věc tak, že podle doložené lékařské zprávy spočívalo znesnadnění způsobu života po třech dnech pouze ve zvýšené citlivosti v oblasti vyražených zubů, kterou bylo možné tišit běžnými analgetiky, hematomu a lehkém otoku v obličeji. Bolestivost v jiných částech těla než obličeji a ústní dutině nebyla zjištěna.

Ministerstvo dospělo k závěru, že s výjimkou absence zubů byl již po třech dnech stěžovatel schopen žít běžným způsobem s výjimkou zjevné, ale dle názoru ministerstva čistě estetické vady chybějících zubů. Proto podle ministerstva nebyla naplněna podmínka ublížení na zdraví a stěžovateli nebylo možné přiznat peněžitou pomoc.

Stěžovatel nevyužil žádný prostředek nápravy, neboť s výjimkou správní žaloby žádný neexistuje.² Správní žalobu stěžovatel nepodal a v době podání podnětu již marně uplynula lhůta pro její podání.

B.2 Vyjádření Ministerstva spravedlnosti

O vyjádření k věci jsem požádal ředitele odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti Mgr. Jakuba Severu (dále jen „ředitel odboru“).

Ve výzvě jsem žádal vyjádření zejména k otázkám, proč nemohou být negativní důsledky estetického charakteru ublížením na zdraví ve smyslu § 24 odst. 2 zákona o obětech trestných činů.³

Rovněž jsem jej žádal o vyjádření k tomu, proč Ministerstvo spravedlnosti nezvažovalo kvalifikaci následků stěžovatele jako zohyzdění ve smyslu § 24 odst. 3 písm. f) zákona o obětech trestných činů.

Ministerstvo spravedlnosti nejdříve zrekapitulovalo průběh řízení a doložilo kopii správního spisu.⁴ K mým otázkám uvedl ředitel odboru následující vyjádření, které zde ponechávám v úplnosti, jen s nezbytnými úpravami, aby bylo z citovaných pasáží zřejmé, že jde o vyjádření ministerstva, nikoliv o mé hodnocení věci.

2 Viz ustanovení § 30 odst. 5 zákona o pomoci obětem trestných činů.

3 Ustanovení § 24 odst. 2 zákona o pomoci obětem trestných činů: „Ublížením na zdraví se pro účely tohoto zákona rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje nejméně po dobu tří týdnů obvyklý způsob života oběti a který vyžaduje lékařského ošetření.“

4 O úplnosti doloženého spisu mám jisté pochybnosti, neboť například neobsahoval faktury, které stěžovatel dokládal. To, že stěžovatel faktury dokládal, je zachyceno jak v úředním záznamu, tak v rozhodnutí ministerstva.

Po provedeném dokazování dospělo ministerstvo k závěru, že stěžovateli byly vyraženy dva přední zuby (č. 11 a 21). Skutkový stav v případě stěžovatele pak má za zcela odlišný od stavu posuzovaného v rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tdo 163/2011.⁵ V případě rozhodnutí Nejvyššího soudu poranění spočívalo ve ztrátě tří zubů (předních horních řezáků vpravo a druhého horního řezáku vlevo) a ztrátě vitality dalších tří zubů horní čelisti (prvního řezáku vlevo, horního špičáku vlevo a třenového zubu vlevo). Argumentace tímto rozhodnutím na případ stěžovatele tak podle ministerstva není přiléhavá, neboť stěžovatel utrpěl podstatně méně závažná i viditelná poranění.

Stěžovatel přišel o první horní řezák vpravo i vlevo, zatímco v případě posuzovaném Nejvyšším soudem došlo (laicky řečeno) ke ztrátě jedničky a dvojky vpravo nahoře a dvojky vlevo nahoře, zatímco jednička, trojka a čtyřka vlevo nahoře v ústech zůstaly, ovšem následně odumřely. Co do funkčnosti i estetiky se tedy jednalo o poranění naprosto neporovnatelná s poraněním způsobeným stěžovateli.

Ministerstvo dále uvedlo, že není-li dané poranění judikatorně prohlášeno za zohyzdění bez dalšího (jak příkladem učinil Nejvyšší soud ve výše citovaném rozhodnutí či ve věci sp. zn. 8 Tdo 116/2017,⁶ kde ovšem řešil asymetrii a deformaci levého prsu), pak je třeba, aby žadatel tento konkrétní následek tvrdil, a to výslovně včetně právní kvalifikace. Řízení o žádosti o poskytnutí peněžité pomoci je řízením návrhovým, a je tedy v podstatně vyšší míře, než kterou by bylo možné konstatovat u řízení vedených z moci úřední, vedeno projednacím zásadou, a ministerstvu proto nepřísluší předpokládat následky. Tyto následky musí tvrdit žadatel. Konkrétně v případě řízení o žádostech dle § 23 a násl. zákona o obětech trestných činů je tento princip vyjádřen i zákonem – újmu na zdraví [mezi kterou patří i zohyzdění, viz § 24 odst. 3 písm. f) zákona o obětech trestných činů, případně i § 122 odst. 2 písm. f) trestního zákoníku] je žadatel povinen tvrdit a prokázat (viz § 31 odst. 3 zákona o obětech trestných činů).

Stěžovatel zohyzdění v žádné fázi správního řízení netvrdil, což ministerstvo doložilo kopií dokumentů ze správního spisu. Ministerstvo má proto za to, že nemělo podklad k tomu, aby se touto kvalifikací vůbec zabývalo. Navíc stěžovatel byl osobně přítomen v prostorách ministerstva (v rámci prvního dokazování a nahlédnutí do spisu, tedy ještě před provedením operací, při kterých byly stěžovateli nahrazeny vyražené zuby) a žádné viditelné, trvale hyzdící změny, které by na újmu stěžovatele vzbuzovaly odpor či ošklivost, na něm nebyly patrné, a ani co do řeči nebyl stěžovatel nikterak limitován.

Stran dotazu na to, z jakého zdroje ministerstvo vycházelo, když dospělo k závěru, že znesnadnění běžného způsobu života není dáno estetickými defekty, ministerstvo uvedlo, že se jedná o výklad daného ustanovení, který zastává a který dosud nebyl k tomu oprávněným orgánem označen za nesprávný (a nebyl ani předmětem přezkumu). Žádné zdroje z doktríny nebo judikatury ministerstvo necituje. Dle názoru ministerstva správnost tohoto výkladu plyne již z povahy věci, kdy újma na zdraví míří skutečně na zdraví jako

⁵ Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 3. března 2011, sp. zn. 4 Tdo 163/2011. Rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou dostupná online v databázi na webových stránkách www.nsoud.cz.

⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. září 2017, sp. zn. 8 Tdo 116/2017.

takové, nikoliv na estetickou stránku a až jejím prostřednictvím na psychiku každého člověka. Prolomení tohoto principu představuje pouze zohydění.

Dále ministerstvo upozornilo, že podle jeho názoru veřejnému ochránci práv přísluší dle § 15 odst. 2 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv právo požadovat od úřadů informace a vysvětlení, avšak veřejný ochránce práv není orgánem oprávněným přezkoumávat rozhodnutí orgánů veřejné moci a nepřísluší mu ani oprávnění podávat závazný výklad konkrétních zákonných ustanovení. K tomu je příslušný jen a pouze soud, který byl v principu přístupný i stěžovateli. Jestliže ten žalobu nepodal, nejsou důvody, pro které ji nepodal a obrátil se na ochránce, nyní již relevantní. Pokud by měl stěžovatel pocit, že byl na svých právech zkrácen postupem ministerstva, byl by veřejný ochránce práv způsobilým ke zjednávání nápravy, a to do budoucna.

Ministerstvo zopakovalo, že pokud měl stěžovatel pocit, že byl na svých právech zkrácen rozhodnutím, které nabylo právní moci, měl se obrátit na soud. Jestliže byla tato možnost stěžovateli znemožněna okamžikem, kdy nastalo doručení fikcí (a on zmeškal lhůtu k podání žádosti), pak to může jít pouze k jeho tíži. Stěžovatel měl již dlouhou dobu informaci o tom, že se mu nedaří doručovat, tak měl v souladu s právní zásadou *vigilantibus iura scripta sunt* dbát na to, aby si řádnou možnost doručení zajistil. Podle názoru ministerstva ochránci nepřísluší oprávnění požadovat věcné vysvětlení ve smyslu orgánem státu užitým výkladu právních norem, nýbrž informace a vysvětlení k postupu úřadů. To má podle ministerstva vyplývat z ustanovení § 1 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv, dle kterého ochránce působí k ochraně osob před jednáním úřadů a před jejich nečinností, nikoliv ovšem před rozhodnutím.

C. Právní hodnocení

C.1 K působnosti ochránce a zaměření šetření

Mým úkolem je zejména ochrana osob před nezákonným či jinak nesprávným postupem úřadů či jiných institucí při výkonu státní správy.⁷ Předmětem mého šetření je postup Ministerstva spravedlnosti jako správního orgánu příslušného k vyřízení žádosti o peněžitou pomoc obětem trestných činů.⁸

Vzhledem k tomu, že se ředitel odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti Mgr. Jakub Severa (dále jen „ředitel odboru“) vymezil proti tomu, že v dané věci mám působnost postup ministerstva šetřit, považuji za důležité nejdříve svou působnost osvětlit. Následně řadím kapitoly o rozlišování skutkových otázek a právní kvalifikace a dokazování. Věcné stránce interpretace pojmu ublížení na zdraví a těžké újmy na zdraví ve smyslu § 24 zákona o obětech trestných činů se věnuji v poslední kapitole.

Nemohu se však než pozastavit nad tím, že mi ředitel odboru nebo jiný představitel Ministerstva spravedlnosti takovou argumentaci nepředložil v dřívějších šetřeních, kdy jsem postup ministerstva ve vztahu k vydaným rozhodnutím hodnotil já nebo tak činili mí předchůdci.

⁷ Viz ustanovení § 1 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Jde o správní řízení ve smyslu § 9 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

Základ argumentu ředitele odboru lze shrnout následovně. Ochránce nemá být příslušný k prověřování rozhodnutí správních orgánů, ale pouze k prověření jejich „postupu nebo nečinnosti“. Ochránce rovněž podle ředitele odboru nemá oprávnění se ptát po „věcném vysvětlení ve smyslu orgánem státu užitým výkladu“.

Přijmeme-li tvrzení o výkladové nejasnosti ustanovení § 1 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv ve vztahu k rozhodnutím správních orgánů jako hypotézu s tím, že z hlediska jazykového by měly být pochybnosti o rozsahu působnosti ochránce, je vhodné se zaměřit při ověřování takové hypotézy na systematiku zákona o veřejném ochránci práv.

Šetření ochránce začíná buďto z vlastní iniciativy, nebo na základě podnětu.⁹ **Týká-li se podnět rozhodnutí**, pak musí jeho podatel, kromě doložení neúspěšně vyčerpaného prostředku ochrany,¹⁰ rovněž **doložit i jeho kopii**¹¹. Již toto ustanovení nasvědčuje tomu, že ochránce rozhodnutí prověřovat může.

K tomu se váže i oprávnění ochránce a k němu náležející zrcadlová povinnost šetřeného úřadu nejenom poskytnout informace a vysvětlení, ale i stanovisko k právním a skutkovým otázkám.¹² Dodávám, že odkaz právě na toto ustanovení obsahovala výzva zasláná řediteli odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti. Pokud by ochránce nemohl šetřit postup správních orgánů „věcně“, pak by toto ustanovení v zákoně nedávalo dobrý smysl.

Systematický exkurz pak můžeme ukončit náhledem do ustanovení § 19 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv, které příkladmo vyjmenovává opatření k nápravě, která může ochránce navrhnout, pokud správní orgán po obdržení jeho závěrů nepřijme opatření k nápravě situace, která by ochránce měl za dostatečnou.¹³ Hned první z výčtu ustanovení hovoří o „zahájení řízení o přezkoumání rozhodnutí, úkonu nebo postupu úřadu, lze-li je zahájit z úřední moci“. Vyjdeme-li z interpretačního předpokladu racionálního zákonodárce, pak není možné tvrdit, že by ochránce mohl navrhnout přezkoumání rozhodnutí bez toho, aby byl oprávněn správnost rozhodnutí šetřit.

Z hlediska systematiky zákona o veřejném ochránci práv tak nelze považovat argumentaci předestřenou ředitelem odboru odškodňování za správnou.

Tento závěr lze podpořit i odkazem na komentářovou literaturu, která o možnostech ochránce dosáhnout změny rozhodnutí přímo hovoří.¹⁴ Právní doktrína pak považuje veřejného ochránce práv za jednu ze záruk zákonnosti ve veřejné správě.¹⁵

9 Viz ustanovení § 9 zákona o veřejném ochránci práv.

10 Ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. c) zákona o veřejném ochránci práv. Tím typicky bývá např. odvolání. Jsou-li prostředky ochrany vyloučeny, pak je ochránce nepožaduje.

11 Viz ustanovení § 11 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

12 Ve smyslu ustanovení § 15 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

13 Ve smyslu ustanovení § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

14 Viz HLOUCH, L., CHAMRÁTOVÁ, A. KLIKOVÁ, A. a SVOBODA, T. *Zákon o veřejném ochránci práv – komentář*. Wolters Kluwer: 2019. In ASPI [právní informační systém] cit. [26. března 2021] ASPI ID: KO349_1999CZ. Srov. komentář k § 1 a k § 19.

V této souvislosti si rovněž dovolím odkázat na [Evidenci stanovisek ochránce – ESO](#). V ní lze najít stovky zpráv, v nichž se já nebo mí předchůdci vyjadřujeme k tomu, zda jsou rozhodnutí správních orgánů v souladu se zákonem, či nikoliv. K pozornosti rovněž mohou doporučit Souhrnné zprávy pro Poslaneckou sněmovnu, kde se pravidelně objevují ty správní orgány, které vydávají rozhodnutí, jež jsou „věcně nesprávná“, neboť vycházejí z nesprávné interpretace právních předpisů.

Závěrem si dovolím poukázat na praktické aplikační problémy, které by vyvstávaly z přijetí představené argumentace, která by fakticky vyprazdňovala obsah působnosti ochránce na ochranu před nečinností nebo nevhodným postupem úřadu, ale klíčový aspekt zákonnosti rozhodnutí úřadu by zcela vyjímala z možností ochránce. Má-li ochránce plnit úkoly, které mu zákonodárce zákonem svěřil, a to v intencích, které zákonodárce popsal v důvodové zprávě,¹⁶ tedy zejména být rychlejší, flexibilnější, více nízkoprahovou alternativou pro řešení sporu s orgány vykonávajícími státní správu, než je správní soudnictví, pak nelze než přijmout, že ochránce má právo se ptát po „věcném vysvětlení ve smyslu orgánem státu užitým výkladu právních norem“.

Obávám se, že tato myšlenková konstrukce předestřená ředitelem odboru **nemá žádnou oporu v právu**, je v příkrém rozporu s **doktrínou** (již na úrovni základů teorie správního práva) i dostupnou **judikaturou**, která ze závěrů ochránce vychází nebo se k nim vyjadřuje. Proto ji musím **důrazně odmítnout a na své působnosti v daném případě trvat**.

C.2 Posouzení žádosti – odlišení právní kvalifikace a skutkových tvrzení, náležitosti žádosti

Ministerstvo spravedlnosti rovněž zastává právní názor, že kromě toho, že oběť trestného činu musí doložit skutkový základ následků ublížení na zdraví, musí rovněž způsobenou újmu právně kvalifikovat, aby se její žádostí mohlo zabýrat ve smyslu těžké újmy na zdraví. Pokud žadatel takovou kvalifikaci neučiní, pak se jeho žádostí v tomto rozsahu ministerstvo zabývat nebude, neboť nebude zvažovat potenciální kvalifikaci, kterou žadatel nevedl.

Náležitostmi žádosti jsou podle ustanovení § 31 zákona o obětech trestných činů následující: *(1) V žádosti o poskytnutí peněžité pomoci je třeba uvést jméno, popřípadě jména, a příjmení oběti, datum jejího narození a adresu bydliště a připojit k ní*

a) poslední rozhodnutí orgánu činného v trestním řízení o trestném činu nebo o jeho oznámení; nemůže-li oběť takové rozhodnutí připojit, je třeba, aby označila orgán činný v trestním řízení, který o trestném činu naposledy konal řízení, a uvedla údaje o osobě podezřelé ze spáchání trestného činu, pokud je jí známa,

b) údaje o škodě nebo o nemajetkové újmě vzniklé v důsledku trestného činu a o jejím rozsahu, popřípadě o rozsahu, v jakém již škoda nebo nemajetková újma byla nahrazena, a o úkonech, které oběť učinila k vymáhání náhrady škody nebo nemajetkové újmy,

15 Srov. s HENDRYCH, D. et al. Správní právo – Obecná část. 6. vydání. Praha: C. H. Beck 2006, s. 616. Tématu se rovněž věnuje nespočet absolventských prací. Obecně k postavení ombudsmana z pohledu správního soudu např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. února 2008, č. j. 2 As 58/2007-52.

16 Viz důvodová zpráva k zákonu o veřejném ochránci práv.

c) údaje o svých majetkových a výdělkových poměrech, d) doklady, které má oběť k dispozici a které mohou dokázat údaje uvedené pod písmeny b) a c).

V případě, že je žadatel obětí ublížení na zdraví nebo mu byla způsobena těžká újma, musí rovněž přiložit lékařskou zprávu.¹⁷

V obecné rovině lze shrnout, že žadatel má povinnost tvrdit a prokazovat otázky skutkové a zároveň vymežit, zda žádá o peněžitou pomoc ve výši náhrady nákladů na léčbu, nebo ve výši paušální. **Povinnost žadatele předběžně právně kvalifikovat následky způsobené trestným činem však ze zákona o obětech dovodit nelze. Je to totiž správní orgán, jehož úkolem je na základě dokazování právní kvalifikaci určit.**

Správní orgány přitom nemohou vyžadovat splnění jiných náležitostí žádosti, než stanoví zákon.¹⁸ Považuji za vhodné připomenout, že žadatelé – adresáti veřejných subjektivních práv a povinností v oblasti veřejné správy – jsou v převážné většině **právní laici**, na nichž nelze vyžadovat, aby své žádosti formulovali zcela pregnantně a pojmenovávali věci přesnými zákonnými termíny, případně dokonce citovali v žádostech přesná zákonná ustanovení.¹⁹

Stěžovatel v daném případě předložil podklady z trestního řízení včetně usnesení, kterým se trestní řízení odkládalo, neboť nebyl zjištěn pachatel trestného činu.²⁰ Rovněž doložil lékařskou zprávu, z níž Ministerstvo spravedlnosti vyšlo. Podle rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti doložil stěžovatel faktury prokazující nárok ve dnech 28. ledna 2019 a 27. května 2019.²¹

Doložení těchto podkladů představuje splnění veškerých zákonných náležitostí žádosti. Povinnost předestřít právní kvalifikaci na stěžovatele nedopadá.²² Tu musí provést správní orgán na základě předložených důkazů, když zjištěný skutkový stav podřadí pod konkrétní právní normu.

V daném případě nelze ani tvrdit, že stěžovatel kvalifikoval újmu na zdraví nepřímou, např. tak, že by žádal o přiznání pomoci ve výši 10 000 Kč, což by implicitně vycházelo z kvalifikace jím utrpěné újmy jako *ublížení na zdraví*, nikoliv jako *těžké újmy na zdraví*.

Nutnou a nezbytnou součástí řádně provedené právní kvalifikace je nejenom interpretace textu zákonného předpisu, ale rovněž i zohlednění případných judikatorních závěrů, které v případě judikatury ustálené představují **materiální právní normu**.²³ Při úzké specializaci

17 Viz ustanovení § 31 odst. 3 zákona o obětech trestných činů.

18 Viz ustanovení § 2 odst. 2 správního řádu.

19 Srov. s rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 11. září 2009, č. j. 1 As 30/2008-49.

20 Viz usnesení Krajského policejního ředitelství pro Středočeský kraj ze dne 29. října 2017, č. j. KRPS-241282-22/TČ-2017-010117.

21 Informace o doložení faktur vyplývá i z komunikace referenta se stěžovatelem. Faktury samotné však nebyly součástí materiálů, které Ministerstvo ochránci na výzvu předložilo, konkrétní výši proto není možné ověřit.

22 Srov. s rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 11. září 2009, č. j. 1 As 30/2008-49.

23 Viz např. bod 57 usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 21. října 2008, č. j. 6 As 7/2005-95, nebo náleží Ústavního soudu ze dne 20. září 2006, sp. zn. II. ÚS 566/05.

správních orgánů je přitom legitimní nejenom **požadavek na znalost judikatury**, ale i její vypořádání v rámci rozhodnutí,²⁴ existuje-li přiměřená podobnost mezi skutkovými stavy judikovaného a posuzovaného případu, byť ji žadatel výslovně neoznačil. To je **součástí řádného odůvodnění rozhodnutí**. Stran věcného posouzení odkazují na kapitolu [C.4](#).

Shrnu-li výslovně uvedené, pak musím **odmítnout názor Ministerstva spravedlnosti, že nebylo vůbec příslušné zvažovat kvalifikaci újmy způsobené stěžovateli jako těžké újmy na zdraví**.

C.3 Dokazování a vyzovování právních závěrů z pozorování stěžovatele při nahlížení do spisu

Ministerstvo spravedlnosti v reakci na výzvu uvedlo jako podpůrný argument tvrzení, že stěžovatel byl osobně přítomen při dokazování a nahlédnutí do spisu a žádné viditelné, trvale hyzdící změny, které by na újmu žadatele vzbuzovaly odpor či ošklivost, na něm nebyly patrné, a ani co do řeči neměl být žadatel nikterak limitován.

Po prověření veškeré doložené spisové dokumentace lze konstatovat následující. Již během výslechu²⁵ příslušníky policie ČR stěžovatel uvedl, že špatně mluví a zranění jej omezuje v konzumaci jídla. Na obsah přiložených písemností stěžovatel ve své žádosti odkázal.

Ve správním řízení platí, že veškeré skutkové závěry, na nichž stojí rozhodnutí správního orgánu a jimiž chce správní orgán argumentovat, musí vycházet z provedeného dokazování.²⁶ Pokud Ministerstvo spravedlnosti tvrdí, že na stěžovateli nepozorovalo žádné hyzdící změny, neměl problém s výslovností, jak uvádí (nebo dále problém s konzumací potravy, na nějž upozorňoval stěžovatel při výslechu), musí se taková tvrzení opírat o zjištěný skutkový stav v rámci dokazování, kdy žadatel ví, že se o dokazování jedná a má možnost adekvátně reagovat.

V daném případě je z předložené dokumentace zjevné, že žádné dokazování stran dopadů na popsané problémy stěžovatele správní orgán nevedl, neboť je patrně považoval za nadbytečné. **Argumentovat však hodnocením skutkového stavu, s nímž nebyl stěžovatel seznámen a k němuž se nemohl vyjádřit, považuji za zcela nepřipadné**, neboť by takový postup byl v příkrém rozporu s ustanovením § 4 odst. 4 správního řádu.²⁷

C.4 Kvalifikace vyražení dvou předních zubů ve smyslu zákona o obětech trestných činů

Výchozí skutková zjištění lze shrnout tak, že stěžovateli byly vyraženy dva přední horní řezáky a způsobeny podlitiny v oblasti pod levým okem, kořenem nosu a horního rtu. Bolestivost v místech po vyražených zubech tlumil stěžovatel běžnými analgetiky.

24 Ve smyslu ustanovení § 68 odst. 3 správního řádu.

25 Viz protokol o výslechu ze dne 29. srpna 2017, č. j. KRPA-277129-8/ČJ-2017-001211.

26 Viz ustanovení § 68 odst. 3 správního řádu ve spojení s ustanovení § 51 a násl. téhož.

27 „Správní orgán umožní dotčeným osobám uplatňovat jejich práva a oprávněné zájmy.“

Ublížení na zdraví a těžkou újmu na zdraví definuje kromě zákona o obětech trestných činů rovněž i trestní zákoník.²⁸ Stran definice ublížení na zdraví se zákony mírně odlišují, a to v délce narušení obvyklého způsobu života. Ve vztahu k těžké újmě na zdraví pak již odlišnosti spatřovat nelze, neboť obsah pojmu „delší dobu trvající porucha“ podle § 122 odst. 2 písm. i) TZ je vykládán jako doba nejméně šesti týdnů.²⁹

Má-li správní orgán za to, že újma dokládána stěžovatelem představuje výhradně újmu charakteru estetického, pak je třeba vždy zvážit kvalifikaci způsobeného následku jako **zohyzdění** podle § 24 odst. 3 písm. f) zákona o obětech trestných činů, což je těžkým ublížením na zdraví ve smyslu § 24 odst. 1 písm. b) zákona o obětech trestných činů, neboť právě tento následek je zvláštní kategorií.

Z rozhodovací praxe NS vyplývá, že **zohyzděním** se obecně rozumí kosmetická vada, která vzbuzuje odpor a ošklivost, ztěžuje společenské uplatnění a často se jedná o trvalé změny v obličeji.³⁰ Míra negativních důsledků by měla být alespoň do jisté míry vzhledem k charakteru poškození srovnatelná s těžkou újmu jiného charakteru. Vyražení tří předních zubů bylo již dříve kvalifikováno jako zohyzdění, a to i Nejvyšším soudem.³¹ Jako těžká újma byl kvalifikován i následek trestného činu spočívající ve vyražení jednoho zubu spolu s vyražením již dříve částečně uraženého zubu spolu s rozvojem posttraumatické stresové poruchy.³² V daném případě však představovalo těžkou újmu nikoliv samo vyražení zubu, ale primárně rozvoj posttraumatické stresové poruchy, v následku opakovaných útoků na poškozenou.³³

Jako prosté ublížení na zdraví však byla kvalifikována újma spočívající v poškození dvou předních zubů, jež vedlo k nutnosti jejich extrakce.³⁴ Jako těžká újma na zdraví bylo kvalifikováno vyražení zubu, které však bylo spojeno s dvojitou frakturou dolní čelisti a roztržením sliznice dutiny ústní.³⁵

Vzhledem k tomu, že ve vztahu ke vzhledu stěžovatele žádné dokazování vedené nebylo a spis neobsahuje žádné fotografie stěžovatele, nelze dle mého názoru spolehlivě kvalifikaci učinit. Je pravda, že ve většině případů, kde došlo k vyražení zubů, které bylo podle judikatury považováno za zohyzdění, došlo i k dalším průvodním omezením, jako např. nutnosti konzumace kašovitě stravy apod. To však není podstatou zohyzdění, kterým je narušení běžného způsobu života primárně pro vzbuzování odporu nebo ošklivosti.

28 Srov. ustanovením § 122 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále rovněž jen „TZ“), s ustanovením § 24 zákona o obětech trestných činů.

29 Srov. ustanovení § 24 odst. 3 zákona o obětech trestných činů s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2019, sp. zn. 25 Cdo 4210/2018.

30 Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. září 2017, sp. zn. 8 Tdo 116/2017.

31 Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. března 2011, sp. zn. 4 Tdo 163/2011.

32 Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2020, sp. zn. 11 Tdo 1293/2019.

33 Tamtéž.

34 Viz rozhodnutí Okresního soudu Praha-východ ze dne 19. července 2018, č. j. 2T 99/2017-352.

35 Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. února 2018, sp. zn. 4 Tdo 27/2018.

Kvalifikace újmy stěžovatele jako ublížení na zdraví však již sporná být nemůže. Podle ustálené judikatury je třeba zvažovat širší množství kritérií při klasifikaci újmy na zdraví, přičemž např. to, že nedojde k pracovní neschopnosti, nemusí být rozhodujícím kritériem.³⁶ Jako příklad je uvedeno **právě vyražení zubů, které může vést k horší výslovnosti nebo zhoršení rozměňování potravy**. Oba tyto důsledky stěžovatel uváděl již při výslechu na policii a správní orgán **k nim nepřihlédl a nevedl směrem k nim dokazování**.

Přitom v případě ztráty dvou předních zubů lze závažnost těchto důsledků do jisté míry presumovat. Viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 783/2013: „... ztráta dvou trvalých předních zubů v důsledku tvrdého úderu pěstí do oblasti čelisti poškozeného, které je zcela jistě zraněním bolestivým a vyžadujícím lékařské ošetření, není pochyb o tom, že se jedná o zranění s to naplnit premisu ublížení na zdraví, kdy poškozený byl vystaven nejen samotné bolestivosti poranění, ale byl také omezen v obvyklých každodenních činnostech, jakými je např. přijímání potravy či verbální komunikace...“³⁷ Pro srovnání odkazují i na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 1412/2008.³⁸

Souhlasím s Ministerstvem spravedlnosti **potud**, že pokud je způsobená újma dočasného charakteru a nevyvolá psychickou poruchu, která by omezovala obvyklý způsob života oběti po více než tři týdny, **pak** se o ublížení na zdraví ve smyslu ustanovení § 24 odst. 2 zákona o obětech trestných činů **nejedná**. Tak lze v případě stěžovatele **hodnotit podlitiny v obličejí**, nelze tak již hodnotit vyražení zubů.

36 Viz plenární rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. července 1965, sp. zn. Pls 5/65: „Ne každá porucha zdraví je však již ublížením na zdraví ve smyslu trestního zákona. Zde nestačí např. přechodné bolesti nebo nevolnost, oděrký, nepatrné ranky, menší otoky, modřiny, hučení v uších apod. Za ‚ublížení na zdraví‘ můžeme pokládat takový stav (onemocnění, poranění), který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má jiný vliv na obvyklý způsob života poškozeného a který zpravidla vyžaduje lékařského ošetření, i když nezanechá trvalých následků. ‚Ublížením na zdraví‘ bude tedy změněný stav, který nastal např. déle trvajících bolestmi, horečkami, nespavostí, poruchami čivstva, nechutí k jídlu, déletrvajícím vrhnutím, nemožností pohybu, upoutáním na lůžko apod. Patří sem také případy, kdy nemoc, kterou poškozený již měl, se zhoršila, příznaků jak co do množství, tak co do intenzity přibýlo. Zdraví může být porušeno ještě i tehdy, když poranění je již zhojeno (např. po bodné ráně do hrudníku, která se může zhojit do 10 dnů, nemůžeme říci, že po této době nejde již o ublížení na zdraví, neboť pronikla-li rána do hrudní dutiny, mohou zde být ještě potíže při dýchání, únava, jizva není ještě pevná, zkrátka postižený je ještě nemocen).

„Ublížení na zdraví“ bude zpravidla ovlivňovat nepříznivě pracovní schopnost v tom smyslu, že vyřadí postiženého dočasně z pracovního procesu. Pracovní neschopnost sama o sobě nemusí však vždy správně odrážet povahu, intenzitu a závažnost způsobené poruchy zdraví. Tak např. u osob vykonávajících práci v určitých specializovaných oborech (hornictví, hutnictví, chemický průmysl) poranění, které by při práci jiného druhu nemuselo být spojeno s pracovní neschopností, je zpravidla důvodem k vyřazení postiženého z pracovní činnosti na určitou dobu, a to právě se zřetelem na specifčnost pracovních podmínek. V některých případech ublížení na zdraví dokonce nemá za následek pracovní neschopnost (např. vyražení několika zubů může vést ke zhoršení rozměňování potravy a ke zhoršení výslovnosti, přesto však nemusí zakládat pracovní neschopnost). Pracovní neschopnost je tedy důležitým kritériem při posuzování pojmu ‚ublížení na zdraví‘, není však kritériem jediným, ani rozhodujícím. Při posuzování uvedeného pojmu ublížení na zdraví mají význam zejména takové skutečnosti, jako je povaha poruchy zdraví, jak byla porucha zdraví způsobena, jakými příznaky se projevuje, který orgán a která funkce byla narušena, bolestivost poranění a její intenzita, zda a jaké lékařské ošetření poranění vyžaduje a zda se do jaké míry porucha zdraví narušila obvyklý způsob života postiženého, počínaje v to i vyřazení z pracovního procesu.“

37 Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2013, sp. zn. 3 Tdo 783/2013.

38 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2008, sp. zn. 11 Tdo 1412/2008.

Vyražení dvou předních zubů má nesporně charakter porušení tělesné funkce a má potenciál narušit obvyklý způsob života oběti kromě výše zmíněného rozměňování stravy a výslovnosti např. při seznamování nebo obecně při společenském vystupování. **Nejedná se přitom o vadu čistě kosmetického charakteru**, jak nesprávně uvedlo ministerstvo.³⁹

Tyto důsledky přitom trvaly v případě stěžovatele až do doby, než mu operačními zákroky byly implantovány zubní náhrady. Už samotná nutnost lékařského zákroku spočívajícího v zavedení zubních náhrad, tedy navrácení tělesného stavu na úroveň do jisté míry srovnatelnou s úrovní před způsobením újmy, **sama o sobě postačuje pro doložení toho, že došlo k ublížení na zdraví ve smyslu § 24 odst. 2 zákona o obětech trestných činů.**

Uzavírám tedy, že Ministerstvo spravedlnosti **nesprávně vyhodnotilo žádost stěžovatele**, kterou zamítlo z důvodu, že není osobou, jež utrpěla ublížení na zdraví.

D. Informace o dalším postupu

Ministerstvo spravedlnosti **pochybilo, když nevyřídilo žádost stěžovatele řádně.** Pochybení jsem shledal **jak v rovině procesní, tak ve věcném posouzení žádosti.** Zprávu zasílám řediteli odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti Mgr. Jakubu Severovi a podle § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv žádám, aby se ve **lhůtě 30 dnů** od jejího doručení vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko podle § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Brno 11. května 2021

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
veřejný ochránce práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)

³⁹ Srov. s usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2013, sp. zn. 3 Tdo 783/2013: „Nelze souhlasit s komparací učiněnou odvolacím soudem, kdy tento uvedl, že ztráta dvou předních zubů je pouze kosmetickým defektem, který např. v případě hokejistů vzbuzuje jednoznačně pozitivní emoce u ostatních obyvatel. Takováto komparace je zcela nepřipadná.“